



Potrivit avocatului general Bobek, dreptul Uniunii se opune practicii poloneze care constă în detașarea judecătorilor la instanțe de grad superior, detașare pe care ministrul justiției, care este în același timp procuror general, o poate revoca în mod discreționar în orice moment

În contextul a șapte cauze penale aflate pe rolul său, Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia, Polonia) a hotărât să solicite din partea Curții de Justiție orientări cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a anumitor dispoziții de drept național care acordă ministrului justiției/procuror general competența de a detașa judecători la instanțe de grad superior pentru o durată nedeterminată și, în orice moment, poate revoca în mod discreționar această detașare. În special, instanța de trimitere este de părere că aceste dispoziții pot încălca cerința privind independența sistemului judiciar al statelor membre, care decurge din articolul 19 alineatul (1) TUE¹ coroborat cu articolul 2 TUE².

Concret, instanța menționată arată că fiecare dintre completurile de judecată chemate să se pronunțe în cauzele în discuție în litigiul principal este alcătuit din judecătorul aflat la originea trimiterii, în calitate de președinte, și alți doi judecători. În fiecare dintre cauze, unul dintre acești doi judecători este un judecător detașat de la o instanță de grad inferior prin decizie a ministrului justiției/procuror general (denumiți în continuare „judecătorii detașați”). În plus, unii dintre judecătorii detașați îndeplinesc și funcția de „agent disciplinar” pe lângă Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych (responsabilul în materie disciplinară pentru judecătorii de la instanțele ordinare).

În concluziile sale de azi, avocatul general Michal Bobek respinge, mai întâi, argumentele potrivit cărora cererile de decizie preliminară sunt inadmisibile ca fiind înaintate de un singur judecător – președintele completului de judecată care se pronunță în cauzele penale în discuție –, iar nu de către complet ca atare. Avocatul general arată că, în cazul în care organismul care formulează cererea este un organism național care acționează în calitate de organ jurisdicțional, nu revine Curții atribuția de a verifica respectarea tuturor normelor de procedură de drept național. Prin urmare, instanța de trimitere este o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE.

Avocatul general examinează în continuare aspectul dacă dreptul Uniunii³ se opune unor dispoziții naționale potrivit cărora ministrul justiției/procuror general poate, pe baza unor criterii care nu sunt făcute publice, să detașeze judecători la instanțe de grad superior. El constată că noțiunea de independență a judecătorilor are două aspecte: un aspect extern și unul intern. Aspectul *extern* (sau independența *stricto sensu*) impune ca instanța să fie protejată de intervenții sau presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi în ceea ce privește soluționarea litigiilor cu care sunt sesizați. Aspectul *intern* este legat de imparțialitate și

¹ „Statele membre stabilesc căile de atac pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii”.

² Dispoziția menționată prevede printre altele că Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea dreptului omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

³ Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE și cu principiul statului de drept consacrat în acesta.

vizează echidistanța față de părțile în litigiu și de interesele lor din perspectiva obiectului acestuia. Acest din urmă aspect impune respectarea obiectivității și lipsa oricărui interes în soluționarea litigiului, în afară de aplicarea strictă a normei de drept. În opinia acestuia, în prezenta cauză, măsurile naționale în discuție par a fi deosebit de delicate din perspectiva ambelor aspecte ale independenței.

Avocatul general Bobek consideră în continuare că nimic din dreptul Uniunii nu împiedică statele membre să recurgă la un sistem potrivit căruia judecătorii pot fi detașați temporar, în interesul serviciului, de la o instanță la alta. În sisteme în care ministrul justiției răspunde de aspecte organizatorice și de personal în ceea ce privește sistemul judiciar, detașarea anumitor judecători pot intra în domeniul de competență al ministrului. Cu condiția ca procedurile prevăzute de lege să fie respectate, ca toate aprobările necesare potrivit legislației naționale să fie acordate și ca *normele de drept comun* privind numirile, titularizarea și revocarea judecătorilor să se aplice în continuare pe durata detașării, nici acest aspect, ca atare, nu ridică probleme. Totuși, nu aceasta pare să fie situația în privința normelor naționale în discuție. În opinia avocatului general, judecătorii detașați nu sunt supuși normelor de drept comun, ci unui regim juridic mai degrabă special și foarte neliniștitor.

Avocatul general consideră că într-un sistem care respectă statul de drept, ar trebui să existe cel puțin o oarecare transparență și tragere la răspundere în privința deciziilor referitoare la detașarea judecătorilor. În special, orice decizie în legătură cu detașarea judecătorilor (inițiere sau revocare) ar trebui să fie adoptată pe baza anumitor criterii cunoscute *ex ante* și să fie motivată în mod corespunzător. În plus, asemenea criterii ar trebui să poată oferi un grad minim de claritate în privința motivului pentru care a fost luată o anumită decizie și a modului în care ea a fost adoptată, cu scopul de a garanta o anumită formă de control. Cu toate acestea, nicio astfel de caracteristică nu se regăsește în măsurile naționale în discuție. Astfel, criteriile utilizate de ministrul justiției-procuror general pentru detașarea judecătorilor și pentru revocarea detașării acestora, presupunând că există, nu sunt, în orice caz, date publicității.

Mai mult, faptul că detașarea are loc pe durată nedeterminată și că ministrul justiției-procuror general o poate revoca în mod discreționar în orice moment constituie o sursă de profundă îngrijorare. Avocatul general Bobek consideră că o detașare (judiciară) ar trebui să fie în mod normal pe durată determinată, stabilită în funcție de o perioadă dată sau până la producerea unui eveniment previzibil în mod obiectiv. Prin urmare, a permite exercitarea unei marje discreționare neîngrădite, necontrolabile și netransparente de către ministrul justiției-procuror general, care constă în detașarea judecătorilor și în revocarea lor în orice moment după cum consideră de cuviință, pare să depășească ceea ce poate fi considerat rezonabil și necesar pentru asigurarea bunei funcționări a structurii judiciare naționale și a unui volum de activitate armonios în cadrul acesteia.

Potrivit avocatului general, nu numai că se conferă unui membru al guvernului competența de exercita această marjă discreționară neîngrădită, dar acel membru al guvernului îndeplinește o funcție dublă. Astfel, în calitate sa de procuror general, ministrul justiției este organismul suprem de urmărire penală al statului membru și are autoritate asupra întregului sistem de servicii publice de urmărire penală. Legea națională îi conferă, printre alte atribuții, competența de a adopta ordine „privind conținutul unui act în fața instanței” prin intermediul unui procuror subordonat, care are obligația de a acționa în conformitate cu ordinele respective. Se produce astfel o alianță „profană” între două organisme instituționale care, în mod normal, ar trebui să își desfășoare activitatea în mod separat. În ceea ce privește, în special, chestiunea detașării judecătorilor, aceasta permite într-adevăr superiorului ierarhic al uneia dintre părțile din orice procedură penală (procurorul) de a face parte din completul care se va pronunța în cauza introdusă de procurorii săi subordonați ierarhic. Consecința este că unii judecători pot fi înclinați să se pronunțe în favoarea procurorului sau, pe un plan mai general, pe placul ministrului justiției-procuror general. Într-adevăr, judecătorii de la instanțele de grad inferior pot fi tentați de posibilitatea de a fi recompensați prin detașarea la o instanță de grad superior, ceea ce le poate oferi perspective de carieră îmbunătățite și un salariu mai ridicat. În schimb, judecătorii delegați pot fi descurajați să acționeze independent, astfel încât să evite riscul de a li se revoca detașarea de către ministrul justiției-procuror general.

În ultimul rând, în opinia avocatului general, situația descrisă mai sus este agravată și mai mult prin faptul că judecătorii delegați pot îndeplini totodată funcția de agenți disciplinari pe lângă responsabilul în materie disciplinară pentru judecătorii de la instanțele ordinare. Cu siguranță că nu este exagerat să se considere că judecătorii pot fi reticenți în a-și manifesta dezacordul cu unii colegi care, la un moment dat, vor putea iniția o procedură disciplinară împotriva lor. Mai mult, din punct de vedere structural, asemenea persoane pot fi percepute ca exercitând „control și supraveghere difuze” în completele de judecată și în instanțele în cadrul cărora au fost detașați ca urmare a contextului și condițiilor detașării lor. Prin urmare, dispozițiile naționale în discuție dau naștere, pe de o parte, unei rețele relativ îngrijorătoare de conexiuni între judecătorii detașați, procurori și (un membru al) guvern[ului]; iar, pe de altă parte, unei confuzii nesănătoase între rolurile judecătorilor, procurorilor obișnuiți și agenților disciplinari. În sfârșit, avocatul general subliniază că, din punct de vedere al dreptului Uniunii, detașarea judecătorilor nu constituie *per se* o problemă, cu condiția ca, pe durata detașării, judecătorii respectivi să beneficieze de același tip de garanții, din punctul de vedere al inamovibilității și independenței, ca orice alt judecător din cadrul acelei instanțe. Este evident însă că nu aceasta este situația în prezentele cauze.

În concluzie, avocatul general arată că, în circumstanțe precum cele din cauzele principale, nu se mai regăsesc garanțiile minime necesare asigurării indispensabilei separări dintre puterile executivă și judiciară. Normele naționale în discuție nu oferă suficiente garanții pentru a inspira persoanelor, în special celor care fac obiectul unor proceduri penale, o încredere rezonabilă că judecătorii care alcătuiesc completul de judecată nu sunt supuși presiunilor externe și influențelor politice și că nu au un interes concret în soluționarea cauzei. Avocatul general propune Curții să constate, așadar, că dispozițiile naționale menționate sunt incompatibile cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE⁴.

MENTIUNE: Concluziile avocatului general nu sunt obligatorii pentru Curtea de Justiție. Misiunea avocaților generali este de a propune Curții, în deplină independență, o soluție juridică în cauza care le este atribuită. Judecătorii Curții urmează să delibereze în această cauză. Hotărârea va fi pronunțată la o dată ulterioară.

MENTIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al concluziilor se publică pe site-ul CURIA în ziua lecturii.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 5536

Imagini de la prezentarea concluziilor sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” □ (+32) 2 2964106

⁴Avocatul general consideră că nu este necesar să insiste asupra motivelor pentru care dispozițiile naționale în discuție încalcă deopotrivă dispozițiile Directivei 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO 2016 L 65, p. 1). În opinia sa, în contextul unei încălcări atât de grave a 19 alineatul (1) TUE, ar reprezenta prea puțină valoare adăugată inițierea unor discuții aprofundate cu privire la aspectul dacă sarcina probei la stabilirea vinovăției persoanelor suspectate sau acuzate revine încă procuraturii sau dacă beneficiul îndoielii se acordă, de fapt, persoanelor suspectate sau acuzate. Nucleul însuși al principiului prezumției de nevinovăție este subminat atunci când, în cauze penale, una și aceeași persoană – ministrul justiției-procuror general – poate exercita o influență atât asupra procurorilor, cât și asupra anumitor judecători din completul de judecată. În consecință, el consideră că o încălcare simultană a dispozițiilor Directivei 2016/343 este inevitabilă.